

Καθηγήτρια Καλλιτεχνικών μαθημάτων της Παιδαγωγικής
Ακαδημίας Ιωαννίνων.

ΠΑΙΔΑΓΩΓΙΚΕΣ ΑΚΑΔΗΜΙΕΣ

ΘΕΜΑ: Οι Παιδαγωγικές Ακαδημίες. Τα καλλιτεχνικά μαθήματα στο πρόγραμμα σπουδών. Ο ρόλος και η σημασία τους μέχρι σήμερα. Η θέση που θα πρέπει να πάρουν στις νέες Πανεπιστημιακές Παιδαγωγικές σχολές για να υπάρξει σωστή αισθητική αγωγή στο σχολείο.

Οι Παιδαγωγικές Ακαδημίες είναι οι ανώτερες σχολές που εκπαιδεύουν τους μελλοντικούς δάσκαλους στη χώρα μας. Δυστυχώς ακόμη και σήμερα και για μερικά χρόνια ακόμη, η διάρκεια σπουδών είναι μόνο δύο χρόνια και το επίπεδο καθαρά γυμνασιακό. Μέσα σ'αυτά τα δύο χρόνια ο σπουδαστής κάθεται έξι (6) ώρες την ημέρα στο θρανίο για να επαναλάβει τις περισσότερες φορές μαθήματα που έχει διδαχτεί στο δημοτικό, στο γυμνάσιο και στο λύκειο. Το πρόγραμμα μαθημάτων περιλαμβάνει: Θρησκευτικά, Ελληνική γλώσσα και γραμματεία - αγωγή του λόγου, Ελληνική ιστορία και πολιτισμό, Λαογραφία, Μαθηματικά, Φυσικές Επιστήμες, Παιδαγωγικά, Ψυχολογίες, Στατιστική, Κοινωνική και πολιτική αγωγή, Φιλοσοφία, Τεχνικά, Φυσική Αγωγή, Μουσική, Οικιακή Οικονομία, Υγιεινή και Ξένη γλώσσα. Στο Β' Έτος σπουδών προστίθεται η ειδική Διδακτική όλων των μαθημάτων και η Πρακτική άσκηση των σπουδαστών στα σχολεία.

Μέσα σ'αυτό το πλήθος των διαφορετικών μαθημάτων τα καλλιτεχνικά μαθήματα διδάσκονται 2 ώρες την εβδομάδα (παλιότερα 3 αφού η περικοπή της μίας ώρας έγινε εξ'αιτίας του πενθήμερου). Μέσα σ'αυτές τις ελάχιστες ώρες ο καθηγητής καλείται να καλύψει την παρακάτω διδακτέα ύλη.

Για το Α' έτος.

Σύντομη ιστορική επισκόπηση της τέχνης, Η παιδική τέχνη, Στοιχεία σχεδίου και προοπτικής, Σχέδιο εκ του φυσικού από μνήμης και δια φαντασίας, διακοσμητικό σχέδιο, σχέδια ανθρώπων και ζώων, κατασκευή γραμμάτων και αριθμών, Σπουδή χρώματος, Χειροτεχνία: Χαρτοτεχνία, χορτοτεχνία, συρματοτεχνία, κατασκευές από πάσης φύσεως υλικά που αφθονούν στη σχολική περιοχή.

Για το Β' έτος

Σχέδιο: Κάρβουνο, σιλική μελάνη, χρώμα, χαρακτηριστική, διακόσμηση, κατασκευή εποπτικών πινάκων.

Χειροτεχνία: Πλαστική, βιβλιοδετική, ανάγλυφοι χάρτες, παραστατικοί πίνακες, κούκλες, γεμιστά παιχνίδια, σκηνικά,

Ξυλοτεχνία, μεταλλοτεχνία, ψηφιδωτό. Καθοδήγηση των σπουδαστών στην οργάνωση εορτών και εκθέσεων παιδικών έργων και στην αξιολόγηση αυτών.

Μέσα στα περιορισμένα χρονικά πλαίσια των σχολικών προγραμμάτων πολύ λίγα απ'αυτά πραγματοποιούνται. Έτσι το μάθημα δεν υπήρξε ποτέ αυτόνομο αλλά έπαιζε περισσότερο το ρόλο βοηθητικού μαθήματος για την προετοιμασία των εποπτικών μέσων των άλλων μαθημάτων.

Οι σπουδαστές

Το 95% περίπου φτάνουν στην ακαδημία και τότε για πρώτη φορά θα πάρουν το μολύβι για να σχεδιάσουν ή την πλαστελίνη για να κατασκευάσουν κάτι, αφού έρχονται από επαρχιακά σχολεία που υπολειπόμενα. Πόσα ταλέντα χάνονται αναξιοποίητα μέσα στην αδιαφορία του εκπαιδευτικού μας συστήματος.

Οι πιά ώριμοι από τους σπουδαστές καταλαβαίνουν και αναγνωρίζουν τη σημασία του μαθήματος αλλά οι ελλείψεις τους είναι τόσο πολλές και τόσο μεγάλες που είναι αδύνατον να τις καλύψουν σε τόσο μικρό χρονικό διάστημα. Έτσι πολύ γρήγορα, δικαιολογημένα ίσως, οι περισσότεροι παραιτούνται από κάθε προσπάθεια και αρκούνται στο να περάσουν απλά το μάθημα.

Σ'αυτό σίγουρα συντελεί και η αντίληψη που έχουν διαμορφώσει από την προηγούμενη παιδεία τους. Όπως περιφρόνηση για τη χερωνακτική εργασία ακόμα και την καλλιτεχνική, τη συνήθεια σ'έναν ορισμένο τρόπο διδασκαλίας από την έδρα, μελέτης, εξέτασης κλπ.

Αν προσθέσουμε σ'αυτά και τις ακατάλληλες συνθήκες διδασκαλίας δηλ. την έλλειψη εξοπλισμένων εργαστηρίων και βοηθητικού προσωπικού, το μεγάλο αριθμό των σπουδαστών και τελευταία την προαιρετική φοίτηση καταλαβαίνει κανείς πόσο τεράστιο έργο έχει να κάνει ο καθηγητής στις σχολές αυτές και πόσες δυσκολίες έχει να ξεπεράσει.

Οι καθηγητές των άλλων μαθημάτων

Οι φιλόλογοι, μαθηματικοί, φυσικοί κλπ προέρχονται από τη Μέση Εκπ/ση και φέρνουν μαζί τους τις συνήθειες και τις αντιλήψεις τους για το μάθημα των τεχνικών. Οι παιδαγωγοί και ψυχολόγοι είναι δάσκαλοι που αφού δίδαξαν αρκετά χρόνια στο δημοτικό σχολείο συνήθως της επαρχίας μετεκπαιδεύτηκαν σε κάποια χώρα του εξωτερικού και επέστρεψαν με ανάλογους τίτλους Μάστερ ή διδακτορικά και δυστυχώς μ'όλα

τα συμπλέγματα και το πνεύμα του δάσκαλου που θα πρέπει να αποδείξει την ανωτερότητά του.

Στις θεωρητικές συζητήσεις ή στα βιβλία τους τονίζουν την ιδιαίτερη σημασία που θα πρέπει να πάρει η τέχνη στο δημοτικό σχολείο. Στην πραγματικότητα όμως την αποστρέφονται και την περιφρονούν, την θεωρούν απασχόληση κατώτερη κι ανάρμοστη για επιστήμονες και διανοούμενους, γιατί και οι ίδιοι έχουν δεχτεί μιαν αγωγή που περιφρονούσε την τέχνη και την αντιλαμβάνονταν σαν μέθοδο εργασιοθεραπείας με ανιαρές και αναχρονιστικές απασχολήσεις παρά σαν έκφραση και δημιουργία. Άνθρωποι με τέτοιες αντιλήψεις για την τέχνη, αποφάσιζαν, και ίσως αποφασίζουν ακόμα, αγνοώντας τους καλλιτέχνες, με τη δικαιολογία της γνώσης της Παιδαγωγικής και Ψυχολογίας του παιδιού, φτιάχνοντας προγράμματα, αναχρονιστικά ή γράφοντας βιβλία.

Κάποιος παιδαγωγός λοιπόν με ανάλογες αντιλήψεις ορίζεται σύμφωνα με το νόμο υπεύθυνος για το μάθημα της Ειδικής Διδακτικής στις Παιδαγωγικές Ακαδημίες. Φυσικά και για τα καλλιτεχνικά. Άς μην έχει σχεδιάσει ποτέ στη ζωή του, ας μην ξέρει ούτε τις μουσικές νότες, το πιθανότερο μάλιστα είναι αυτό γιατί και στη μετεκπαίδευση τα μαθήματα είναι θεωρητικά. Αυτός κρίνεται υπεύθυνος για την υποδειγματική διδασκαλία και αρμόδιος να συστήσει μέθοδο διδασκαλίας για την πρακτική άσκηση των σπουδαστών. Και η μέθοδος αυτή είναι τις περισσότερες φορές συρραφή από διάφορους αναχρονιστικούς και ξεπερασμένους τρόπους διδασκαλίας του σχεδίου ή μάλλον της ιχνογραφίας που έχουν πέσει στην αντίληψη του ανθρώπου αυτού από παλιά βιβλία τεχνικών, από άλλες υποδειγματικές που έχει παρακολουθήσει πριν από αρκετά χρόνια κλπ. Έτσι ώστε το αποτέλεσμα να είναι ένα τραγελαφικό κατασκευάσμα που αν εφαρμοστεί θα κόψει κάθε δημιουργική διάθεση και θα προκαλέσει στα παιδιά αποστροφή για την τέχνη.

Ύστερα απ'όλα αυτά δεν ξέρεις τι να προτιμήσεις. Να γίνεται μ'αυτό τον τρόπο το μάθημα ή να μην γίνεται καθόλου; Σωστά νομίζω οι δάσκαλοι που αντιμετωπίζουν με υπευθυνότητα το έργο τους δηλώνουν αναρμόδιοι στο θέμα της αισθητικής αγωγής και ουσιαστικά έχουν καταργήσει το μάθημα στα δημοτικά σχολεία. Είναι τουλάχιστον μιά τίμια λύση.

Τι πρέπει να γίνει

Είναι γνωστό πως μαζί με το νόμο-Πλαίσιο η Κυβέρνηση αποφάσισε

την ίδρυση Πανεπιστημιακών Παιδαγωγικών Σχολών και την κατάργηση των Παιδαγωγικών Ακαδημιών. Επιτέλους μετά από τόσους αγώνες, πραγματοποιείται το αίτημα γενιών δασκάλων. Σ' αυτές τις σχολές όλοι συμφωνούν ότι θα πρέπει να υπάρχει εξειδίκευση των φοιτητών μετά τα δύο χρόνια βασικών σπουδών.

Εδώ είναι μια ευκαιρία που δεν πρέπει να χαθεί, αν θέλουμε να υπάρξει επιτέλους αισθητική παιδεία στον τόπο μας. Και το βάρος της ευθύνης πέφτει σ' εμάς που γνωρίζουμε. Δηλαδή στις νέες Παιδαγωγικές Πανεπιστημιακές σχολές που δημιουργούνται στους τομείς ειδικεύσεως που θα επιλέγουν οι φοιτητές θα πρέπει οπωσδήποτε να υπάρχει και ο καλλιτεχνικός, σε σχέση απόλυτης ισοτιμίας με τους άλλους.

Για όλα τα θέματα λειτουργίας αυτών των σχολών στον τομέα των εικαστικών τεχνών (προγράμματα, οργάνωση εργαστηρίων κλπ) αποφασιστικές θα πρέπει να είναι οι προτάσεις του Επιμελητηρίου μας. Για να μας δώσουν σε λίγα χρόνια οι σχολές αυτές σωστούς και αρκετούς δασκάλους τέχνης για το δημοτικό σχολείο όπου τα παιδιά βρίσκονται στη πιό κατάλληλη ηλικία για αισθητική αγωγή.

Αν αδιαφορήσουμε και τώρα και αφήσουμε την αισθητική αγωγή των μικρών παιδιών στα χέρια ανίδεων ή ακατάλληλων θα έχει χαθεί μιιά ακόμα, ίσως η τελευταία, ευκαιρία. Και θα είναι πραγματικά κρίμα.

Ακόμα θα πρέπει να επιμείνουμε στην ταχύρυθμη μετεκπαίδευση όλων των δασκάλων ιδιαίτερα στα καλλιτεχνικά μαθήματα με σεμινάρια που θα γίνονται στις έδρες των νομών από καλλιτέχνες - εκπαιδευτικούς, ώστε να έχουμε άμεσα και γρήγορα αποτελέσματα. Παράλληλα χρειάζεται η συνεργασία με τη Δ.Ο.Ε. για να έχουμε σχολικούς συμβούλους στη δημοτική εκπαίδευση και για τα καλλιτεχνικά μαθήματα, ανθρώπους κατάλληλους με πλούσια πείρα αλλά και σύγχρονες αντιλήψεις για την τέχνη.

Επιτέλους κάποτε η τέχνη θα πρέπει να φτάσει και στο τελευταίο ελληνικό χωριό περνώντας μέσα από το σχολείο με σωστά και κατάλληλα εκπαιδευμένους δασκάλους. Γιατί η σωστή αισθητική καλλιέργεια του λαού μας δηλ. της πλατειάς μάζας που δεν έχει τη δυνατότητα να συνεχίσει την εκπαίδευση της σε ανώτερες βαθμίδες, είναι νομίζω το κλειδί που θα βοηθήσει σημαντικά να διαφυλάξουμε την πολιτιστική μας ταυτότητα και να μην αλλοτριωθούμε ολοκληρωτικά μέσα στο σύγχρονο στεγνό τεχνοκρατικό κόσμο που μας περιβάλλει απειλητικά.